

فَوْحُ الْعِطْرِ بِمُخْتَصَرٍ
أَحْكَامِ زَكَاةِ الْفِطْرِ

FITIR SADAKASI AHKÂMI

Ebû Rukayya ez-Zehebî

*Ramazan 1429
Eylül 2008
Birinci Baskı*

FITIR SADAKASI (BAYRAM ZEKÂTI) AHKÂMI

FITIR SADAKASININ HİKMETİ

Allah azze ve celle Ramazan orucunun ikmâl edilmesinin ardından fitir sadakasını (bayram zekâtını) teşri kılmıştır. Ramazan bayramının gelmesiyle vacip olması sebebiyle “zekât”, “bayram”a izafe edilmiştir. Bu sadaka, (1) oruçlunun faydasız ve kötü sözlerden arınması, (2) yoksulların doyurulup bayram günü el açıp dolaşmamaları ve böyle bir günde zenginlerle aynı sevinç ve neşeye ortak edilmeleri için farz kılınmıştır. Abdullah b. Abbas radiyallâhu anhumâ’dan rivâyete göre “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, fitir sadakasını (bayram zekâtını) oruçlu için boş ve kötü sözlerden bir arınma, yoksullar için bir doyumluk olarak farz kıldı. Kim bunu bayram namazından önce verirse, makbul bir fitir sadakası olur. Kim de namazdan sonra verirse, herhangi bir sadaka olur.” (Ebû Dâvûd, 1609. el-Elbânî, *İrvâu'l-Ğalîl*, 2/332’de; Nevevî, *el-Mecmû*, 6/126’da hasen olduğunu belirtmişlerdir.)

FITIR SADAKASININ HÜKMÜ

Fitir Sadakası Her Bir Müslümana Farzdır. Bunun delili Abdullah b. Ömer radiyallâhu anhumâ hadisidir: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, fitir sadakasını bir sâ’ kuru hurma veya bir sâ’ arpa olarak Müslümanlardan köle kimseye de, hür kimseye de, erkeğe de, kadına da, küçüğe de, büyüğe de farz kılmıştır. İnsanlar bayram namazına çıkmadan önce verilmesini emretmiştir.” (Muttefekun aleyh) Ayrıca yukarıda geçen İbn Abbas radiyallâhu anhumâ hadisi de şöyledir: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, fitir sadakasını (bayram zekâtını) oruçlu için bir arınma ... olarak farz kılmıştır.” (Ebû Dâvûd, 1609. el-Elbânî hasen olduğunu belirtmiştir.)

İLMÎ FAYDALAR:

1- Fıtır sadakası, zengin olsun fakir olsun her müslümana vaciptir. Bu husus İbn Ömer radiyallâhu anhumâ'nın şu sözünden dolayıdır: "Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, fıtır sadakasını, köle kimseye de hür kimseye de ... farz kılmıştır." Buna göre bayram günü ve gecesinde, kendisinin ve geçiminden sorumlu olduğu kişilerin azığından ve zaruri temel ihtiyaçlarından fazla bir şeye sahip olan kişilere fıtır sadakası vaciptir. Şevkânî (*Neylu'l-Evtâr*, 4/251'de) şöyle demiştir: "Hak olan da budur. Çünkü naslar mutlak; özellikle zengin ve fakir diye belirtmemiştir."

2- Müslüman hem kendisi hem de geçiminden sorumlu olduğu kişiler adına fıtır sadakası verir. Mesela hanımı, çocukları, -geçimlerini bizzat kendisi sağlıyor ise- babası ve annesi adına fıtır sadakasını verir. Bu kimselerin kendilerine ait malları var ise, fıtır sadakasını bizzat kendilerinin vermesi daha evladır. Çünkü fıtır sadakasına bizzat muhatap olan kendileridir. Ana karnındaki cenin için ise, fıtır sadakası vermek icma ile vacip değildir. (İbn Münzir, *el-İcmâ'*, 1/45) Aynı zamanda sünnet de değildir. Zira Osman b. Affan radiyallâhu anh'tan bu hususta varid olan rivayet zayıftır. (el-Elbânî, *el-İrvâ*, 3/331)

3- Ailenin geçimini sağlayan kişi, aile fertlerinin bir kısmı adına fıtır sadakası verme kudretinde değilse, gücü yettikleri adına vermesi kendisine vaciptir. Diğerlerinden sorumluluğu düşer. Fıtır sadakasını öncelikle kendi adına verir. Eğer bundan daha fazlasına güç yetiriyorsa, sırasıyla kölesi, hanımı, (geçimlerini sağladığı) annesi, babası, çocukları (gerektiğinde aralarında kura çekerek), (geçimlerini sağladığı) mirasta akrabası olan kardeşleri, yakınlık derecesine göre diğer akrabaları. Akrabalarının yakınlık dereceleri eşit ise aralarında kura çeker. (İbn Useymîn, *eş-Şerhu'l-Mumtî*, 2/677)

4- Fıtır sadakası verecek kimsenin oruçlu olması gerekmez. Zira İbn Ömer radiyallâhu anh'ın yukarıda geçen hadisi "Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, fıtır sadakasını... küçüğe de büyüğe de farz kılmıştır." şeklindedir. Malum olduğu üzere yaşı küçük olanın oruç tutması gerekmez, vacip değildir. Buna göre fıtır sadakasının loğusa

halindeki kadınlar adına -ayın tümünü loğusa olarak geçirselers de- fıtır sadakası vermek de vaciptir.

FİTİR SADAKASININ VERİLECEĞİ VAKİT

Câiz Olan Vakıt: Fıtır sadakasının, ahabın yaptıkları gibi bayramdan bir-iki gün önce verilmesi caizdir. İbn Ömer radiyallâhu anh azadlısı Nâfî'den gelen rivayete göre şöyle demiştir: "Bayramdan bir-iki gün önce verirlerdi." (Buhârî, 1536) Ahabın bu uygulamasını Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'in ikrar ettiği Ebû Hureyre'nin şeytanla olan kıssası ile ilgili hadiste yer aldığı üzere sabit olmuştur. (Buhârî, 2187)

Vâcib Olduğu Vakıt: Ramazan ayının en son günü güneş batımıyla başlar. Bayram namazının başlamasıyla sona erer. Fıtır sadakasının verilmesi için en faziletli vakit, fecirden sonra namazdan öncedir. Çünkü Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem, "Fıtır sadakasının, insanlar namaza çıkmadan önce verilmesini emretmiştir." (Muttefekun aleyh).

İLMÎ FAYDALAR:

1- Fıtır sadakasının ayın başında ya da ortasında verilmesi caiz değildir. Çünkü bu hususta delil sabit olmamıştır. Fıtır sadakası vakte bağlı bir ibadettir ve bunu bilen kimse fıtır sadakasını vakti dışında verdiği taktirde makbul değildir. Bu konuya ilişkin bilgisi bulunmayan bir kişi ise fıtır sadakasını edâ etmiş olur. Allah en iyi bilendir.

2- Kim (kasıtlı) olarak fıtır sadakasını bayram namazından sonra verirse, günah işlemiş olur. Verdiği bu sadaka bir zekât olarak ondan kabul olunmaz. Fakat herhangi bir sadaka yerine geçer. Çünkü İbn Abbas radiyallâhu anhumâ rivayetiyle gelen hadis şöyledir: "Kim (bu sadakayı) namazdan önce verirse, makbul bir fıtır sadakası olur. Kim de namazdan sonra verirse, sadakalardan bir sadakadır." (Ebû Dâvûd, 1609. el-Elbânî hasen olduğunu belirtmiştir.)

3- Vakti çıktığı zaman fıtır sadakasının edası sakıt olmaz. Çünkü bu sadaka, hak sahipleri lehine verecek olan kişinin zimmetinde kalan vaciptir. Yoksullara verilmek üzere edası gereken bir borçtur. Ve ancak ödediği takdirde borcundan düşer. İbn Hazm (*el-Muhallâ*, 6/143'te)

şöyle demiştir: “Kim vakti çıkıncaya dek bu sadakayı vermezse, zimmetinde kalır. Bu kişinin malı, fıtır sadakasını hak edenlere aittir. Onların alacakları ve haklarındandır... Bu yüzden fıtır sadakası vermesi gereken kişinin bu sadakayı (vaktinden sonra da olsa) kesinlikle ödemesi gerekir.” İbn Kudâme (*el-Muğni*, 2/676'da) “Fıtır sadakasını bayram gününden sonraya geciktirirse, kaza etmesi gerekir.” demiştir.

FİTİR SADAKASININ VERİLECEĞİ YERLER

İlim ehlinin racih görüşüne göre fıtır sadakası sadece yoksullara (yoksul=günlük maişetini bulamayan kimse) verilir. Çünkü İbn Abbas radiyallâhu anhumâ hadisinde şöyle demiştir: “Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem, fıtır sadakasını... yoksullara doyumluk olarak farz kılmıştır.” (Ebû Dâvûd, 1609.) Fıtır sadakası -diğer zekâtlar gibi- “Sadakalar (zekâtlar) Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, ... (zekât toplayan) memurlara, gönülleri (İslam'a) ısındırılacak olanlara, (hürriyetlerini satın almaya çalışan) kölelere, borçlulara, Allah yolunda cihad edenlere, yolcuya mahsustur.” (Tevbe, 60) ayetinde sözü geçen sekiz sınıfın diğerlerine verilmez. Yoksul bulunmaması şartıyla bu diğer sınıftakilere de verilmesi caizdir. İbnu'l-Kayyım (*Zâdu'l-Meâd*, 2/22'de -tasarrufla-) şöyle demiştir: “Bu sadakayı yoksullara tahsis etmek, Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in uygulamalarıdır. Zekât verilen sekiz sınıfa bu sadakayı taksim etmezdi. Ashabdan hiçbiri de, daha sonrakiler de böyle bir uygulamada bulunmamıştır. Bu görüş, fıtır sadakasının sekiz zekât sınıfına taksim edilmesinin vucubiyetini ifade eden görüşten daha racihtir.”

FİTİR SADAKASI NELERDEN VERİLİR?

Fıtır sadakasında verilmesi vacip olan şey insanoğlunun yiyeceği şeylerdir (kuru hurma, pirinç, şeker, kurutulmuş süt vb.). Fıtır sadakası verecek olan kişi beldesinin baskın olan yiyeceği hangisi ise o yiyecekten bir sâ' verir. Cumhurun görüşü bu yöndedir. Ebû Saîd el-Hudrî radiyallâhu anhu rivayetiyle gelen hadiste şöyle demiştir: “Rasûlullah

sallallâhu aleyhi ve sellem zamanında biz (fıtır sadakasını) bayram günü bir sâ' yiyecek (veya bir sâ' arpa ya da bir sâ' kuru hurma veya bir sâ' kuru süt yahut da bir sâ' kuru üzüm) verirdik. Yiyeceğimiz arpa, kuru üzüm, kurutulmuş süt ve kuru hurma idi.” (Buhârî, 1439, 1435)

• Hafız İbn Hacer (*Fethu'l-Bârî*, 3/373'te) şöyle demektedir: “.. bir sâ' yiyecek veya bir sâ' kuru hurmadan...” sözü “yiyecek” ile daha sonra zikrettiklerinin birbirinden farklı şeyler olduğunu gerektirir.”

• Şeyhulislam (*Mecmû'u'l-Fetâvâ*, 21/205'te) şöyle demiştir: “Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'in fıtır sadakasını kuru hurmadan bir sâ' veya arpadan bir sâ' olarak emretmesi –ulemanın çoğunluğuna göre bu şekildedir- insanların günlük azıkları olması sebebiyledir. Her belde halkı fıtır sadakalarını, beş sınıftan olmasa da kendi azıklarından verirler.” 22.cilt, 326. sayfada da şöyle demiştir: “Alimlerin çoğunluğuna göre beldesinin azığından verir. Sahih olan budur.” *Mecmû'u'l-Fetâvâ*, 25/69'da (tasarruf edilerek aktarılmıştır) şöyle demiştir: “Sadakalarda asıl olan fakirlerle eşitlik üzere olmasıdır. Nitekim Allah teâlâ şöyle buyurmuştur: “Ailenize yedirdiğinizin orta yollu olanından..” Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem, fıtır sadakasını bir sâ' kuru hurmadan veya bir sâ' arpadan farz kılmıştır. Çünkü bunlar Medine halkının yiyeceklerindendir. Şayet bunlar onların yiyeceklerinden değilse, bilakis başka yiyecekleri kullanıyorlarsa, onları yiyecek olarak kullanmadıkları şeylerden vermekle mükellef kılmamış demektir. Nitekim Allah azze ve celle kefaretilerde bu şekilde emir buyurmamıştır. Fıtır sadakası da kefaretiler cinsindedir. Her ikisi de bedenle alakalıdır. Mal sadakası (zekât) ise bunun hilafıdır. Zekât, Allah teâlâ'nın bahsettiklerinin cinsinden olan mal sebebi ile vaciptir.”

• İbnu'l-Kayyım, *İ'lâmu'l-Muvakkı'in*, 2/40'ta şöyle demiştir: “Her belde halkı kendi yiyeceklerinden bir sâ' miktarında verir. En racih ve şeriatın kurallarına en yakın olan görüş budur. Yoksa yiyeceği balık veya pirinç ya da darı olan kimse nasıl olacak da kuru hurma ile mükellef kılınacak?” *İ'lâmu'l-Muvakkı'in*, 2/12'de (tasarrufla) şöyle demiştir: “Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem, fıtır sadakasını kuru hurmadan bir sâ' veya arpadan bir sâ' ... olarak farz kılmıştır. Bunlar

Medine’de o kimselerin en çok kullandıkları yiyeceklerdi. Yiyecekleri daha başka bir şey olan başka bir belde veya mahalle halkının ise, kendi yiyeceklerinden vermeleri gerekir. Yiyecekleri hububat haricinde süt, et ve balık gibi yiyeceklerden ise, fıtır sadakasını o yiyeceklerden verirler. Alimlerin cumhurunun görüşü bu yöndedir. Farklı bir şey söylenmesi mümkün olan olmayan isabetli görüş de budur. Zira maksat, yoksulların bayram günü açıklarını kapamak, beldelerindeki diğer insanların yedikleri ile eşit seviyeye çıkarılmalarıdır. Hangi tür yiyeceklerden verileceği nassen belirtilmiştir. Çünkü o kimseler bayram günü yiyecek edinmek adetine sahip değillerdi. Bayram günü yedikleri senenin sair günlerindeki gibiydi. Bu nedenle kurban bayramı günü yiyecekleri kurbanlıkların etleri olduğu için bu etlerden fakire ve ziyarete gelene yedirmekle emrolunmuşlardır. Belde halkının adeti bayram günü çeşitli yiyecekler yapmak/edinmek ise, kendi yiyeceklerinden yoksullara vermeleri caiz ve hatta meşru kılınmıştır. Bu görüş, ifade edilmesi caiz muhtemel bir görüştür. Allah en iyi bilendir.” *eş-Şerhu’l-Mumti*, 2/692’de yer aldığı üzere İbn Useymîn’in görüşü bu yöndedir.

FİTİR SADAKASININ MİKTARI

Fıtır sadakasında vacip olan miktar, belde halkının en çok kullandığı yiyecekten olmak üzere sâ’dır. Ebû Saîd el-Hudrî radiyallâhu anh’tan rivayete göre şöyle demiştir: “Fıtır sadakasını (Peygamber döneminde iken bayram günü) bir sâ’ yiyecek veya bir sâ’ arpa ya da bir sâ’ kuru hurma yahut bir sâ’ kurutulmuş süt veyahut da bir sâ’ kuru üzüm olarak verirdik.” (Buhârî, 1435, 1439)

SÂ’IN NE KADAR OLDUĞU

Bir sâ’ dört müdde eşittir. Müddün aslı da (*Lisânu’l-Arab*, 3/400, *en-Nihâye*, 4/38’de yer aldığı üzere) “Adamın iki elini açması ve avuçlarını yiyeceklerle doldurması ile ölçülür.” Sâ’nın ne kadar olduğu konusunda ilim ehli iki görüşe ayrılmıştır:

• Sâ’nın, lugatteki manasına binaen mutedil bir adamın müddü yani iki avucu ile ölçüleceğini, söyleyenler.

• Sâ’nın Medine halkının müddü ile ölçüleceğini (Medine sâ’ı yani nebevî sâ’a) söyleyenler. Racihi olan görüş budur. Çünkü,

⊕ İlk olarak Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Mikyal (hububat ölçüsü), Medine halkının kullandığı mikyale, ağırlık da Mekke halkının kullandığı ağırlığa göredir.” (Nesâî, 4594. el-Elbânî sahih olduğunu belirtmiştir.) Sâ’ da hububat ölçülerinden biridir. Dolayısıyla Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem zamanındaki Medine halkının sâ’ ölçüsü esas alınmalıdır.

⊕ Sâ’ ölçüleri zamana, mekana ve insanlara göre değişiklik arz etmektedir. Bu yüzden belirlenmesi zordur.

MİKTARLA İLGİLİ BAZI MÜLAHAZALAR

1- Sâ’ bir hububat ölçüsüdür. Sabit bir ağırlık birimine denk değildir. Çünkü sâ’nın ağırlığı, ölçülen şeylere göre değişiklik gösterir. Mesela bir sâ’ buğdayın ağırlığı, bir sâ’ pirinçle ve bir sâ’ kuru hurma ile aynı değildir. Bir sâ’ kuru hurmanın ağırlığı da, sâ’ ile ölçülen şeylerin çeşitlerine göre farklılık gösterir.

2- Nebevî sâ’ yaklaşık olarak 3280 ml’ye yani 3 litre 280 mili litreye eşittir. 2 kilo 40 gram iyi buğdaya (*eş-Şerhu’l-Mumti*, 2/688) ve 2 kilo 176 gram buğdaya eşit olduğu da ifade edilmiştir.

3- Bazı yiyeceklerin sâ’ ya tekâbül eden ağırlıkları şöyle tespit edilmiştir:

Yiyecek	1 sâ = ... kg
Mısır pirinci	1 sâ = 3, 200 kg
K. mercimek	1 sâ = 2, 950 kg
Fasulye	1 sâ = 2, 950 kg
Şeker	1 sâ = 3, 240 kg
Y. Mercimek	1 sâ = 2, 850 kg
Börülce	1 sâ = 2, 850 kg
Buğday	1 sâ = 3,150 kg

İthal bakla	1 sâ = 2, 750 kg
Kuru üzüm	1 sâ = 2, 300 kg

FITIR SADAKASININ (YİYECEK CİNSİ YERİNE) DEĞERİNİN VERİLMESİNİN HÜKMÜ

İlim ehlinin racih olan sahih görüşe göre Fıtır sadakasının (yiyecek cinsinden değil de para veya mesela giysi olarak) değerini vermek caiz değildir. Değeri ile veren kimsenin fıtır sadakası makbul değildir. Çünkü:

1- İbadetlerde asıl olan Kitap ve Sünnet'e dayanmasıdır. Hiç kimsenin herhangi bir ibadeti belli bir keyfiyetle yapması -bu keyfiyetin Allah'tan veya "Bizim şu işimizin üzerinde olmadığı bir ameli kim işlerse merduttur." diyen Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'den varid olması durumu müstesna olmak üzere- caiz değildir. Allah azze ve celle, peygamberinin diliyle Müslümanların geneline bir sâ' yiyecek veya bir sâ' kuru hurma ... olmak üzere fıtır sadakasını farz kılmıştır. Buna muhalefet etmek caiz değildir. Çünkü âyette şöyle buyurmaktadır: "Bu sebeple, onun emrine aykırı davrananlar, başlarına bir bela gelmesinden veya kendilerine çok elemli bir azap isabet etmesinden sakınsınlar." (Nûr, 63)

2- Fıtır sadakasının para olarak verilmesi Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem'in ve raşid halifelerinin sünnetine muhaliftir. Çünkü onlar fıtır sadakasını kendi zamanlarında para bulunmasına ve paraya olan ihtiyaçlarına rağmen yiyecek olarak vermişlerdir. Onların toplumları fakirlik ve paraya ihtiyaç bakımından bizim toplumlarımızdan daha çetin şartlar içerisindeydi.

3- Allah azze ve celle zekât için değişik çeşitleri teşri kılmıştır. Her çeşitle ilgili olarak da kendi cinsinden verilmesini nassen bildirmiştir. Meselâ ekinlerle ilgili olarak ekinlerden, para ile ilgili olarak paradan, hayvanlarla alakalı olarak hayvanlardan vermeyi, kefaretle ilgili olarak giysi ve yiyecek vermeyi ve köle azad etmeyi teşri kılmıştır. Ramazan bayramı ile ilgili olarak da fıtır sadakasının yiyeceklerden verilmesini teşri kılmış, yiyeceklerle birlikte başka bir şey zikretmemiştir.

Bu farklılık göstermektedir ki, söz konusu nasslar, hepsi yerli yerinde olarak Allah teâlâ'nın kasdetmiş olduğu şeylerdir.

4- Fıtır sadakasının yiyecek olarak verilmesi sâ' ölçüsü ile disiplin edilmiştir. Para olarak verilmesi ise bu disipline uymaz. Çünkü Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem, fıtır sadakasını değişik cinslerden tayin etmiştir. Bunların değerleri de genellikle farklılık arzeder. Bu da değer muteber olmadığını gösterir. Muteber olan miktar (yani sâ') dır. Yoksa kişinin fıtır sadakası hangi şeyin değerine göre hesap edilecek?

5- Fıtır sadakasının yiyecek olarak verilmesi her zamana, her mekana ve her duruma uygun düşmektedir. Şu an olduğu gibi savaş zamanlarında, enflasyon dönemlerinde, stokçuluk, pahalılık ve yüksek fiyat hallerinde paranın ne kadar kıymeti vardır? Lâ havle velâ kuvvete illa billah!

6- Fıtır sadakasının yiyecek olarak verilmesi üç mezhebin de (Malikîler, Şafiîler, Hanbelîler) içinde yer aldığı ilim ehlinin geniş bir cumhurun görüşüdür. Sadece İmam Ebû Hanife rahimehullah buna muhalefet etmiştir. Bu imamların ilgili bazı sözleri:

a. İmam Malik (*el-Mudevvenetu'l-Kübrâ*, 2/358'de) şöyle demiştir: "Kişinin fıtır sadakası yerine herhangi bir bedel (kıymet) koyması makbul değildir. Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem bu şekilde emretmemiştir."

b. İmam Şâfiî (*el-Mecmû*, 6/110; *el-Umm*, 2/72'de) şöyle demiştir: "(Fıtır sadakasında) değer makbul değildir." Meşhur şafiîlerden İmam Nevevi de (*Şerhu Muslim*, 7/60'da) şöyle demiştir: "Fakihlerin geneli kıymetin verilmesini caiz görmemiştir."

c. İmam Ahmed (*el-Muğnî*, 2/358'de) şöyle demiştir: "Kıymeti verilmez." Kendisine Ömer b. Abdilaziz kıymeti ile alırdı, denildiğinde şöyle söylemiştir: "Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in sözünü bırakıp 'Falan şöyle söylüyor' diyorlar. İbn Ömer radiyallâhu anh şöyle demiştir: "Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem ... farz kılmıştır." Allah azze ve celle "Allah'a itaat edin.. Rasûl'e itaat edin.." buyurmuştur. Sün-

netleri reddeden bir topluluk da 'Falan şöyle dedi, filan şöyle dedi' diyor."

7- Müslüman cumuhurun görüşüne göre amel ettiği ve sadakasını yiyecek olarak verdiği zaman -İmam Ebû Hanîfe de dâhil- tüm imamlar nezdinde beraat-ı zimmeti sağlamış olur. Ama yiyecek varken değerini vermesi durumunda günah işlemiş olur ve alimlerin çoğunluğunun görüşüne göre vacibi yerine getirme sorumluluğu üzerinde kalır. Peygamber sallallâhu aleyhi ve selem şöyle buyuruyor: "Sana şüphe vereni bırak; şüphe vermeyene yönel!", "Kim şüphelerden sakınırsa, dinini korumuş olur." (Müslim, 1599)

ÖNEMLİ UYARI!

Bu ihtilaf, akidevî bir ihtilaf olmayıp taabbudî bir hususa ilişkin olsa da değer verilmesinin caiz olduğunu ifade eden görüşün meşhur olmasından dolayı önemli meseleler arasına girmiştir. Öyle ki avamdan bazı kimseler fıtır sadakasını yiyecek olarak veren kişilerin bu yaptıklarını hoşnutsuzlukla karşılamaktadırlar. Alimlerin vaizlerin şunu bilmeleri gerekir: Bu görüşün bu şekilde geniş çaplı olarak genelleştirilmesi büyük bir tehlike içermektedir. Allah'ın indirmiş olduğu şeriatın suretinin değiştirilmesi, dönüştürülmesi söz konusudur. "Dikkat edin! Yolunu kaybetmiş devenin kovulup uzaklaştırılması gibi bazı kimseler de benim havzımdan kovulacaklardır. Onlara "E hadi!" diye sesleneceğim de "Onlar senden sonra değiştirdiler.." denilecek. "(Benden sonra değiştirenlere) yazıklar olsun! Yazıklar olsun!" diyeceğim." (Müslim, 249, Aradaki ziyade Buhârî, 1427'de geçmekte)

Allah'a karşı takvalı olun! Şeriatın resmini muhafaza edin ki değişikliğe maruz kalmayın. Peygamberinizin sünnetini muhafaza edin ki felaha eresiniz.

"Yemin olsun ki Allah'ın Rasûlü'nde sizin için güzel bir örneklik vardır."

"De ki: Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun!"

Namaz Hakkında Nebevî Buyruklar

«أَوَّلُ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ، يُنْظَرُ فِي صَلَاتِهِ، فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ [وفي رواية: وَأَنْجَحَ]، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ».

"Kulun kıyâmet gününde sorgulandığı ilk şey namazdır. Namazına bakılır, namaz sâlih ise umulana kavuşur (bir rivâyette başarır); fâsid ise zarara ve ziyâna uğrar." (Taberânî, *el-Evsat*, 1/459, (*Mecma'u'l-Bahreyn*), No:532, 533'te tahrîc etmiştir. el-Elbânî, *Silsiletu'l-Ehâdisi's-Sahîha*, 3/346'da "Hadis, tariklerinin toplamı itibâriyle sahihtir. Allah en iyi bilendir." demiştir.)

«رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ».

"İşin başı İslâm, direği namaz ve zirve noktası cihâddır." (Tirmizî, İmân, "Mâ Câe fi Hurmeti's-Salâti" Bâbı, 5/11, No: 2616. Tirmizî "Hasen-sahih bir hadistir." der. İbn Mâce, Fiten, "Keffu'l-Lisân fi'l-Fitne" Bâbı, 2/1314'te; Ahmed, 5/231'de tahrîc etmiştir. el-Elbânî, *İrvâu'l-Galîl*, 2/138'de hasen olduğunu belirtmiştir.)

«لَيَنْقُضَنَّ عَرَى الْإِسْلَامِ عُرْوَةً عُرْوَةً فَكُلَّمَا انْتَقَضَتْ عُرْوَةٌ تَشَبَّثَ النَّاسُ بِالَّتِي تَلِيهَا وَأَوَّلُهُنَّ نَقْضُ الْحُكْمِ وَآخِرُهُنَّ الصَّلَاةُ».

"İslâm'ın düğümleri bir bir çözülecek. Her bir düğüm çözüldünce insanlar bir sonrakine yapışır. İlk çözülecek olan, hükümdür (yönetimdir). En son çözülecek olan namazdır." (Ahmed, 5/251. el-Elbânî, *Sahihu't-Terğib ve't-Terhib*, 1/229'da sahih olduğunu belirtmiştir.)

«خَمْسُ صَلَوَاتٍ كَتَبَهُنَّ اللَّهُ عَلَى الْعِبَادِ فَمَنْ جَاءَ بِهِنَّ لَمْ يُضَيَّعْ مِنْهُنَّ شَيْئًا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ كَانَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ».

“Allah kullar üzerine beş vakit namazı farz kılmıştır. Kim bunları, hafife almaksızın ve bunlardan hiçbirini zâyi etmeksizin yerine getirirse, o kimseyi cennete sokmak üzere Allah katında bir ahdi olmuş olur...” (Ebû Dâvûd, K. Salât, “Fîmen Lem Yûtir” Bâbı, 2/62, No:1420’de tahrîc etmiş ve el-Elbânî rahimehullâh *Sahîhu Sunen-i Ebî Dâvûd*, 1/266, 1/86’da tashih etmiştir.)

Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem’in son vasiyeti şu idi:

«الصَّلَاةُ الصَّلَاةُ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ حَتَّى جَعَلَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُلْجِلُجَهَا فِي صَدْرِهِ وَمَا يَفِيضُ بِهَا لِسَانُهُ».

“Namaz, namaz ve mülkünüz olan köleler... Mübârek dili bu kelimeyi söyleyemeyecek duruma gelinceye kadar, devamlı bunu tekrarlıyordu.” (Ahmed, 6/290, 311, 321; el-Elbânî, *İrvâu'l-Ğalîl*, 7/238’de sahîh olduğunu söylemiştir.)

«بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشُّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ».

“Kişi ile küfür ve şirk arasında namazın terk edilmesi vardır.” (Muslim, İmân, “Beyânu İtlâki İsmi’l-Küfri ‘alâ Men Terake’s-Salâte” Bâbı, 1/86, No:76.)

«الْعَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ تَرْكُ الصَّلَاةِ، فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ».

“Bizimle onlar arasındaki ahid namazın terk edilmesidir. Kim namazı terk ederse küfre girmiş olur.” (Tirmizî, K. İmân, “Mâ Câe fî Terki’s-Salât” Bâbı, 1/14, No:2621; Nesâî, K. Salât, “el-Hukmu fî Târikî’s-Salâti” Bâbı, 1/231; İbn Mâce, K. İkâme, “Mâ Câe fî men Terake’s-Salâte” Bâbı, No: 1079’de tahrîc etmiştir. Ayrıca Hâkim No:1079’da tahrîc ve tashih etmiş, Zehebî de 1/6,7’de muvâfakat etmiştir.)

«مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرِ جَارٍ غَمْرٍ عَلَى بَابٍ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ

مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ».

“Beş vakit namazın misâli, birinizin kapısının önünden geçen ve her gün içinde beş kez yıkandığı suyu bol bir nehir gibidir.” (Muslim, K. Mesâcid ve Mevâdî’s-Salât, “el-Meşyu ile’s-Salâti Temhâ bihi’l-Hatâyâ ve Terfe’u bihi’d-Deracât” Bâbı, 1/463, No: 668)

«الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ مُكَفَّرَاتُ مَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتَنِبْتَ الْكِبَائِرُ».

“Beş vakit namaz, bir Cuma diğer cumaya kadar ve bir Ramazan ayı diğer Ramazan ayına kadar, büyük günahlardan kaçınıldığı sürece aralarındakiler için keffârettir.” (Muslim, K. Tahâret, “es-Salavâtul-Hams ve’l-Cumu’a ile’l-Cumu’a ve Ramadân ilâ Ramadân Mukeffirâtun limâ Beynehunne mectunibetî’l-Kebâir, 1/209, No: 233)

«مَنْ حَافِظَ عَلَيْهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا وَنَجَاةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا لَمْ يَكُنْ لَهُ نُورٌ وَلَا بُرْهَانٌ وَلَا نَجَاةٌ وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ قَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَأُبَيِّ بْنِ خَلْفٍ».

“Kim namazı muhafaza ederse, kıyâmet gününde o kimse için namaz nûr olur, burhan olur, kurtuluş olur. Kim de muhafaza etmezse, o kimse için ne nûr vardır, ne burhan vardır ne de kurtuluş vardır. (O kimse) kıyâmet gününde Kârûn, Firavun, Hâmân ve Ubey b. Halef ile bir-likte olur.” (İmam Ahmed, Musned, 2/169; Dârimî, 2/301’de tahrîc etmiştir. İmam Munzirî, *et-Terğîb ve’t-Terhîb*, 1/440’ta “Ahmed ceyyid isnadla rivâyet etmiştir.” der.)

*Allah’ım bizi ve neslimizi namazı hakkıyla
edâ edenlerden et.*

